

94. Çeviri eleştirisi kapsamında Küçük Prens romanının Cemal Süreya&Tomris Uyar ve İpek Ortaer Montanari çevirilerinin karşılaştırmaı çözümlenmesi

Nurhayat ATAN¹

Edanur ÇOBAN²

APA: Atan, N. & Çoban, E. (2023). Çeviri eleştirisi kapsamında Küçük Prens romanının Cemal Süreya&Tomris Uyar ve İpek Ortaer Montanari çevirilerinin karşılaştırmaı çözümlenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (35), 1531-1544. DOI: 10.29000/rumelide.1342162.

Öz

Çeviri çözümlenmesi, kaynak ve hedef metnin karşılaştırmaı olarak çözümlenmesi sürecinde kaynak ve hedef metin olduğu kadar, bu metinlerin ait olduğu dizgelerin de göz önüne alınmasını gerektirmektedir. Karşılaştırmaı çözümlenmede amaç, hedef metnin hangi etkenlerden etkilenerek dilsel göstergelerce hedef dile çevrildiğini ve kaynak metinden neden ve ne ölçüde saptığını araştırmaktır. Bu bağlamda, bu çalışmada Antoine de Saint-Exupéry'nin “Le Petit Prince” adlı romanından Cemal Süreya & Tomris Uyar ve İpek Ortaer Montanari tarafından dilimize yapılan iki farklı çevirisi karşılaştırmaı olarak ele alınıp incelenmiştir. Bu çalışmanın amacı, “Küçük Prens” başlıklı çeviri eserin farklı çevirmenler tarafından yapılmış olan çevirilerini, Gideon Toury'nin erek odaklı kuramı bağlamında inceleyerek ortaya bir çeviri eleştirisi çıkarmaktır. Bu amaçla, ilk olarak, yazarın yaşadığı dönem, kişiliğı, edebi kişiliğı, biçimi ve iletisi incelenmiştir. Ardından, eserin tarihi, türü, içeriğı, dili, sözcük seçimi, yazılış amacı açıklanmıştır. Daha sonra, çeviri metinde çevirmenlerin başvurduğu *yerlileştirme*, *yabancılaştırma*, *eksiltme*, *yorumlama*, *açıklama*, vb. stratejiler incelenmiş ve karşılaştırmaı olarak ele alınmıştır. Son olarak da çevirmenler eğitim düzeyleri, alan bilgileri, algılamaları, notları, kararları, uyarılama yapmaları ve yeniden yazmaları bakımından değerlendirilmiştir. Bu şekilde yazar, eser, çeviri metin ve çevirmen bütününden yola çıkarak çeviri eleştirisi açısından bir çeviri metin incelemesi yapılmıştır. Yapılan bu incelemenin sonuçları, çeviri farklılıklarını görebilmek, çevirmen kararlarını gözetebilmek, farklı çevirilerdeki anlam sapmalarını görebilmek açısından oldukça önemlidir.

Anahtar kelimeler: Çeviri eleştirisi, karşılaştırmaı çözümlenme, kaynak/hedef metin, strateji, çevirmen

¹ Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Fransızca Öğretmenliği ABD (Bursa, Türkiye), nurhayat@uludag.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-3430-8316 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 04.07.2023-kabul tarihi: 20.08.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1342162]

² Yüksek Lisans Öğrencisi., Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi ABD, Fransız Dili Eğitimi Bilim Dalı (Bursa, Türkiye), edanurcoban98@gmail.com, ORCID ID: 0009-0003-8408-9355

Comparative analysis of Cemal Süreya&Tomris Uyar and İpek Ortaer Montanari translations of the novel *The Little Prince* within the scope of translation criticism

Abstract

Translation analysis requires considering the source and target text as well as the strings to which these texts belong in the process of comparative analysis of the source and target text. The purpose of comparative analysis is to investigate what factors affect the target text, translated into the target language by linguistic indicators, and why and to what extent it deviates from the source text". In this context, in this study, two different translations of Antoine de Saint-Exupéry's novel "Le Petit Prince" made into our language by Cemal Süreya & Tomris Uyar and İpek Ortaer Montanari have been analyzed comparatively. The aim of this study is to reveal a translation criticism by examining the translations of the translated work titled "The Little Prince" made by different translators in the context of Gideon Toury's target-oriented theory. For this purpose, first of all, the period in which the author lived, his personality, literary personality, style and message were examined. Then, the history, genre, content, language, choice of words and the purpose of writing the work are explained. Then, the *localization, alienation, reduction, interpretation, paraphrase*, etc. that translators refer to in the translated text. strategies are studied. Finally, translators were evaluated in terms of their education levels, content knowledge, perceptions, grades, decisions, adaptations and rewritings. In this way, based on the author, the work, the translated text and the translator, a translated text analysis was made in terms of translation criticism. The results of this examination are very important in terms of seeing the translation differences, observing the translator's decisions, and seeing the semantic deviations in different translations.

Keywords: Translation criticism, comparative analysis, source/target text, strategy, translator

1. Giriş

Çeviri genel olarak bir dilden diğerine yapılan sözcük aktarımları şeklinde ifade edilmektedir. Ancak daha kapsamlı bakıldığında birçok tanımı içermektedir. Catford (1965), çeviriyi bir metni kaynak dilden hedef dile eşdeğer bir biçimde değiştirme eylemi olarak ifade etmektedir. Theodor Savory (1957)'ye göre çeviri, iletişimdeki engelleri aşmanın bir yolu olarak nitelendirilebilir. Jakobson (1959) ise çeviriyi yeniden kodlama işlemi olarak tanımlamaktadır. Özetle çeviri, bir sözcük ya da metnin kaynak dildeki anlamını hedef dilde yeniden kurma, oluşturma işlemine verilen isim olarak düşünülebilir. Diğer bir deyişle, kaynak dildeki anlamın hedef dildeki yansımalarının bir aracı olarak ifade edilebilir. Göktürk'ün (2010) de ifade ettiği gibi, çeviri iletişimin temel taşlarından biridir ve farklı toplumların farklı alanlardaki düşünce ve eserlerini birbirlerine aktarmalarının da bir yoludur.

Eleştiri genel anlamda birçok türde ve dilde yaygın şekilde kullanılan bir metin inceleme ve yorumlama yöntemi olarak tanımlanabilir. Eleştiri yazın sanatının gelişmesiyle beraber yaygın bir uğraş olmuştur (Yücel, 2012). Aynı zamanda bir yapıtın olumlu ve olumsuz yönlerinin belirli bir üslup çerçevesinde değerlendirilmesidir. Yücel (2012), eleştirinin önemini başarılı yapıtların ortaya çıkışını güçlü bir eleştirinin varlığına bağlayarak vurgulamaktadır. Eleştiri birçok edebi türü hedef almaktadır. Dünya edebiyatında yer alan çeviri eserler de bu edebi türler arasında yer almış ve eleştirinin kaynağını oluşturmuştur. Bu yaklaşım sonucu gerçekleştirilen çalışmaların sayısının artması çeviri eleştirisi türünü ortaya çıkarmıştır.

Çeviri eleştirisi çevrilen bir eseri her yönüyle ele alarak inceleyip değerlendirme sürecidir. Yalçın (2015)'a göre, bilim dallarının her biri kendi araştırmasını yaparken belirli ölçütlere ve yaklaşımlara sahiptir. Bundan hareketle çeviri eleştirisinde de eleştirinin boyutu bazı kuramlar ve yaklaşımlara göre değişmektedir. Bu kuramlar çevirinin yapılmasında ve incelenmesinde gerek çevirmene gerekse eleştirmene yardımcı olmaktadır. 1970'li yıllara kadar, genelde kaynak metnin dokunulmazlığı ilkesine dayanan çeviri anlayışları bu tarihten itibaren yerini "hedef odaklı çeviri anlayışına" bırakmıştır (Yalçın, 2015: 54).

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra çeviri biliminde betimleyici kuramlar adı altında altı farklı kuram ortaya çıkmıştır. Bunlar Çoęul Dizge Kuramı (Even – Zohar), Ereğ Odaklı Kuram (Gideon Toury), Açıklayıcı Bildiriřim Kuramı (Ernest August Gutt), Skopos Kuramı (Hans Vermeer), Eylem Odaklı Çeviri Kuramı (Holz Manttari) ve Yorumlayıcı Çeviri Kuramıdır (Lederer, 1994). Bu kuramlar arasında "Ereğ Odaklı Kuram" İsraili bir çeviri araştırmacısı olan Gideon Toury tarafından geliştirilmiştir. 1980'li yıllarda Toury (1995)'nin çeviri alanındaki çalışmaları, çeviri eleştirisi alanında bir dönüm noktası oluşturmakta ve çeviribilimin kuramsal ve uygulamalı alanlarına mutlaka betimsel bir alanın da eklenmesi gerektiğini vurgulayan Holmes (1970)'u destekler nitelik taşımaktadır. Çeviri eleştirisini bilimsel bir tabana oturtmaya çalışan Holmes (1970)' a göre, çeviri incelemelerinde betimleme önem kazanır ve bu incelemeler 'çeviri ürün odaklı' 'çeviri süreci odaklı' ve 'çeviri işlevi odaklı' olabilir. Toury çevirinin mutlak ölçütler tarafından değil, normlar tarafından belirlendiğini ifade eder ve çevirinin her aşamasında çok etkin bir rol oynayan üç tür norm belirler (Ünsal, 2017, s. 245). Bunlar öncül normlar, süreç-öncesi normlar ve süreç normlarıdır (Guidère, 2008, s. 100). Süreç öncesi normlar, çevirinin doğrudan kaynak dilden yapılıp yapılmadığını ve kaynak kültüre ilişkin ölçütleri içeren bir çeviri anlayışının bulunup bulunmadığını belirler. Süreç normları matris normları ve metinsel-dilsel normlar olarak ikiye ayrılır. Matris normları çeviri metnin dağılımlını, çeviride tümce yapılarının değişip değişmediğini, herhangi bir ekleme ya da atlama yapılıp yapılmadığını betimlerken; metinsel-dilsel normlar sözcük ve deyiş seçimini ve bunların biçimsel tercihlerini betimlemekte kullanılır. Öncül norm ise çevirmenlerin yaptıkları çevirilerde kaynak metin ve kültürün normlarına mı, yoksa hedef dil ve kültürün normlarına mı daha yakın duracaklarını belirler (Tahir Gürçaęlar; 2011, s. 136-137; Bengi, 1993, s. 32-33). Eęer çevirmen kaynak metne daha yakın duruyorsa çeviride 'yeterlik', hedef metne daha yakın duruyorsa 'kabul edilebilirlik' söz konusudur. Çeviri araştırmalarında süreç öncesi ve süreç normları incelendikten sonra öncül normlara ilişkin bir sonuca varılabilir. Öncül norm kavramının çeviride iki kutuplu yaklaşımı pekiştirdiği ve 'yeterlik' kavramının 'sadık', 'kabul edilebilirlik' kavramının 'serbest' çeviri ile özleştirilebileceği söylenebilir (Tahir Gürçaęlar: 2011, s. 137).

Çeviri eleştirisinin gerçekteştirilmesi için çevirinin tanımının, amacının ve yöntemlerinin çok iyi bir şekilde anlaşılması gerekmektedir. Öte yandan bir çeviri eleştirmeninde bulunması gereken birtakım nitelikler bulunmaktadır. Eleştirmenin kaynak metinde yazarın iletisini iyi bir şekilde kavramış olması yani hem kaynak dile hem de hedef dile iyi biçimde hâkim olması büyük önem taşımaktadır. Böylece eleştirmen yazarın iletisini anlayarak kaynak metin ile hedef metin arasındaki eşdeğerliği inceleyebilir.

İlk başlarda yapısal dilbilimin sınırları içerisinde kalan ve eşdeğerliği "aynılık, eşitlik" olarak değerlendiren kuramlar yerine günümüzde daha ereğ odaklı işlevsel yaklaşımlar önem kazanmaya başlamıştır. Lederer (1994)'e göre eşdeğerlik, kaynak dil ile hedef dilde sözlü veya yazılı metinlerin yapısal farklılıkları göz ardı edilerek anlamsal açıdan uyumlu olmalarıdır. Diğer bir değişle Lederer (1994) eşdeğerlik kavramını, "iki dildeki sözlü ya da yazılı metinler ya da sözlü ya da yazılı metin parçaları, aralarındaki dilbilgisel yapı ya da sözlüksel seçim farklılıkları ne olursa olsun, anlam bakımından aynı olduklarında eşdeğerlidir" diye açıklamaktadır. Diğer yandan Nida (1964) eşdeğerliği

iki türe ayırmaktadır: biçimsel eşdeğerlik ve dinamik eşdeğerlik. Biçimsel eşdeğerlikte kaynak metnin biçimi ile hedef metnin biçiminin aynı olmasına vurgu yaparken dinamik eşdeğerlikte ise içerik ve biçim bakımından bir uyum sağlanması gerektiğine dikkat çekmektedir. Çeviri eleştirmenin görevi eserin ne kadar iyi ya da kötü olduğunu söylemek değil, bilimsel kuram ve stratejiler çerçevesinde hedef odaklı veya kaynak metin odaklı yapılan çevirileri değerlendirmektir. Burada amaç yanlışları çözümlene değil, kaynak metnin yarattığı etkiye bağlı olarak çevirmeni içinde bulunduğu toplumun kültürü ve beğeni ölçütlerine göre değerlendirmektir (Yılmaz, 2012). Eleştirmen, çeviri metni incelerken ilk olarak kaynak metni okur, anlar ve çözümler. Ardından dilbilgisel özelliklerini değerlendirir ve aradaki eşdeğerliliği belirler. İyi bir eleştirmen aynı zamanda çeviri kuramlarına hâkim olmalıdır.

Çeviri eleştirisi sistematik bir çözümlene sunmakta ve birbirini izleyen süreçlerden oluşmaktadır: Çeviri eleştiri sürecinin ilk aşamasında, kaynak metnin ve hedef metnin çözümlenmesi ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Daha sonra ise, kullanılan çeviri stratejileri yorumlanarak çevirmen kararları tespit edilir. Çeviri stratejisi çevirmenin çeviri esnasında aldığı kararları gösteren yöntemlerin genel adıdır. Birçok alanda farklı tanımlamalara sahip olan strateji terimi çeviri alanında ise çevirmen tarafından izlenen biçimleri, tercih edilen yöntemleri/yaklaşımları gösteren bir süreç olarak tanımlanabilir (Odacıoğlu ve Barut, 2018). Bu stratejiler aracılığıyla, hedef kültürdeki normların çeviri üzerindeki etkisi veya kaynak kültüre ait korunan öğeler görülebilir (Yalçın, 2015). Son olarak eşdeğerlilik durumu belirlenerek bir çeviri eleştirisi tamamlanmış olur. Aynı zamanda çeviri eleştirisi olarak ifade edilen bu tür, bir kaynak metnin farklı çevirmenler tarafından yapılmış çevirilerin eleştirisini de kapsamaktadır.

Bu çalışmada kaynak metin ve hedef metnin karşılaştırmalı çözümlenmesi, Mona Baker (2011), Jean Paul Vinay ve Jean Darbelnet (1995) ve Venuti (2008) gibi çeviribilim araştırmacıları tarafından geliştirilmiş olan aşağıdaki çeviri stratejileri dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmacıların her biri kendine özgü ifadeleriyle çeviri problemini çözmek için izlenmesi gereken stratejiyi sınıflandırmıştır. Böylece çevirmenlerin eylemlerinde izleyeceği stratejilere ışık tutmayı amaçlamışlardır (Odacıoğlu ve Barut, 2018, s.1382).

1.Yabancılaştırma Stratejisi: Kaynak dildeki sözcük, dilbilgisi kuralları, kültürel öğeler gibi kavramların hedef metne birebir aktarılması yoluyla yapılan çeviridir.

2.Öykünme Stratejisi: Tamamen yabancılaştırma stratejisi uygulanmadan, hedef dilin dilbilgisi kurallarıyla yapılan çeviride kaynak dildeki bazı sözcük ve ifadelerin hedef metne dâhil edilmesidir.

3.Yerleştirme Stratejisi: Yerleştirme stratejisi kültür nakli olarak da adlandırılmaktadır. Yani kaynak metindeki bir ögenin hedef kültürdeki karşılığıyla verilmesidir.

4.Kültürel Ödünçleme Stratejisi: Kaynak dildeki kültürel bir ifadenin hedef metne değiştirilmeden aktarılmasıdır.

5.Alt Anlamlı Çeviri Stratejisi: Kaynak dildeki üst anlamlı bir sözcüğün hedef dilde alt anlamıyla verilmesidir. Diğer bir deyişle genelden özele indirgeme durumudur.

6.Üst Anlamlı Çeviri Stratejisi: Alt anlamlı çevirinin tersi olan bu strateji kaynak dilde alt anlamıyla verilmesidir. Burada da özel anlamdan genel anlama doğru bir aktarım söz konusudur.

7.Açıklama Stratejisi: Kaynak metindeki bir sözcüğü çeviri esnasında ayrıntı belirterek aktarmaktır. Sözcüğün daha iyi anlaşılabilmesi için hedef dilin kültürüne uygun bir şekilde bir veya birkaç sözcükle metin akışına uygun bir biçimde açıklanmasıdır.

8.Ekleme Stratejisi: Kaynak metinde bulunmayan sözcük veya sözcük gruplarının çeviri esnasında eklenmesidir. Bunlar hedef dilin kültürüne uyum sağlama amacıyla da yapılabilmektedir.

9.Çıkarma Stratejisi: Kaynak metindeki bir sözcüğün hedef metinde çevrilmemesi durumudur.

10.Çıkarım Stratejisi: Sözcükleri anlamlarından yola çıkarak hedef dilde kültürel ve anlamsal çıkarımlar yaparak çevirme yöntemidir.

11.Yer Değıştirme Stratejisi: Kaynak metindeki bir ifadenin hedef metinde dilbilgisel olarak farklı konumlarda çevrilmesi durumudur. Örneğın kaynak metinde zarf konumundaki bir sözcüğün hedef metinde fiil olarak çevrilmesi gibi.

12.Uyarılama Stratejisi: Hedef kültürün özelliklerine, geleneklerine uygun olarak çeviri yapma durumudur. Yeniden yazma olarak da adlandırılabilir.

13.Perspektif Kaydırma (Değıştirme) Stratejisi: Bazı cümle veya sözcüklerin hedef kültürdeki yerleşmiş ifadelerle değıştirilmesidir. Atasözü ve deyimlerin çevirisinde bu stratejiye sıklıkla başvurulur. Bir cenaze esnasında kullanılan “Bonne santé!” ifadesinin “Başınız sağ olsun!” şeklinde çevrilmesi buna örnek olarak gösterilebilir. Amaç kültürel uyumu yakalamak ve daha anlaşılır kılmaktır.

14.Birebir Çeviri Stratejisi: Kaynak metindeki ifadelerin hedef dille dilbilgisel uyum sağlayıp sağlamadığı ya da cümlenin anlamını doğru biçimde aktarıp aktarmadığı gözetilmeksizin sözcüklerin birinci anlamıyla çevrilmesi durumudur. Bu da zaman zaman anlamsal kaymalara sebebiyet verebilir.

2. Çalışmanın amacı

Bu çalışmanın amacı Antoine de Saint-Exupéry'nin “Le Petit Prince” adlı eserinin Türkçe'ye S. İpek Ortaer Montari ve Cemal Süreya&Tomris Uyar tarafından yapılmış olan iki farklı çevirisini, Gideon Toury'nin öngördüğü normlar ışığında inceleyerek, çeviri eleştirisini açısından karşılaştırılmalı bir çözümlenmesini yapmak ve böylece kaynak metin ile hedef metin arasında eş değerlik ilişkisini sağlamada çevirmenlerin seçim ve tutumlarının neler olduğunu belirleyebilmektir. Çevirinin bir kültür aktarımı olduğunu savunan ve çeviri eylemini kaynak ve hedef dizge normlarına verilen öncelik temelinde ele alan Toury, yeterlilik ve kabul edilebilirlik kavramlarını ortaya atarak çeviride Öncül Norm modelini geliştirmiştir (Aycan ve Günday, 2018, s.33). Bu modele göre, gerçekleştirilen çeviri kaynak metne sadık kalmışsa “yeterli”, hedef odaklı ise “kabul edilebilir” çeviri olarak nitelendirilmektedir (Zeytinkaya, 2016, s.37).

3. Yöntem

Çalışmada nitel bir araştırma modeli olan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Bu aşamada araştırma yöntemi tarama modelinde betimsel bir nitelik taşımaktadır. Çeviri eserler, Toury tarafından 1980 yılında geliştirilmiş olan Erek Odaklı Kuram anlayışıyla değerdendirilmiştir.

Örneklem olarak, Antoine de Saint-Exupéry'nin “Le Petit Prince” adlı eserinin Türkiye’de gençDESTEK Yayınevi tarafından basılan Fransızca orijinali ile, İthaki Çocuk Yayınlarından S. İpek ORTAER MONTANARİ ve CAN Çocuk Yayınlarından Cemal SÜREYA & Tomris UYAR tarafından “Küçük Prens” adıyla Türkçe’ye yapılmış olan iki farklı çeviri eser kullanılmıştır.

Çalışmanın ilk aşamasında, eser incelemesi yapılırken dönem ve yazar hakkında bilgi vermesi için yazarın özellikleri verilmiştir. İkinci aşamada, eserin özelliklerinden, üçüncü aşamada ise çevirmenlerin özelliklerinden söz edilmiştir. Ardından, çalışma kaynak metinden seçilen 12 örnek cümle etrafında şekillenmiş olup, yapılan çözümlenmeler, yorumlar ve sonuçlar bu örnek cümlelerle sınırlı tutulmuştur.

4. İnceleme

4.1. Yazar

Kaynak metni daha iyi anlayabilmek ve incelemeyi yapabilmek amacıyla yazarın bazı özellikleri aşağıdaki tabloda incelenmiştir.

<p>Yazarın Yaşadığı Dönem</p>	<p>Antoine de Saint-Exupéry 1900-1944 yılları arasında Fransa’da yaşamıştır.</p>
<p>Yazarın Kişiliği</p>	<p>Antoine de Saint-Exupéry 29 Haziran 1900 tarihinde Fransa'nın Lyon şehrinde Aristokrat bir ailede doğmuştur. Beş kardeşin üçüncüsü olan yazar henüz dört yaşındayken babasını kaybeder ve bu olayın ardından ailesi yoksullaşır. Genç yaşlarda uçaklara ilgi duymaya başlayan yazar gizlice uçakları seyredirken bir pilot onu uçağına alarak uçurur. Böylece 12 yaşında ilk uçak deneyimini edinir. Pilot olmayı çok istemesine rağmen liseyi bitirdikten sonra annesinin ısrarı üzerine denizcilik eğitimi alır. 21 yaşındayken ise orduya çağrılır ve askerlik görevini Fransız Hava Kuvvetleri'nde teknisyen olarak tamamlar. Ardından Strazburg'da pilotluk eğitimi alırken yine ailesinin ısrarı üzerine kamyon satıcısı olarak işe başlar ve o dönemlerde de yazmaya başlar. 1926 yılında tekrar uçmaya başlaması ise hayatının dönüm noktası olur ve ilk kitabı Güney Postası'nı yayımlar. 35 yaşındayken uçağı arıza yapar ve Tunus'ta çöle zorunlu iniş yapar. Orada kaybolan Exupéry dördüncü günün sonunda bir Bedevi tarafından bulunur. Bu olayı “Küçük Prens” isimli kitabında da anlatır. İspanya İç Savaşı boyunca Fransız gazetesi adına görev yapar. Havacılık alanında birçok buluş yapan yazar gece uçuşlarının düzenini sağlayan cihazın geliştirilmesine de katkıda bulunur. 2. Dünya Savaşı başladığında Fransa Almanya'nın işgaline uğrayınca ABD'ye gider ve burada en çok okunan, tanınmış eseri olan “Küçük Prens” i yazar. Fransa'nın işgaline çok üzülür ve ABD ordusuna katılarak Kuzey Afrika'ya gider. Burada 31 Temmuz 1944 yılında uçağı vurulur ve denize düşer. Uçağının enkazı ise 2000 yılında Marsilya açıklarında denizciler tarafından bulunur.</p>

Yazarın Edebi Kişiliği	Varoluřçu ve insancıl bir dünya görüşüne sahip olan yazarın eserlerinde de bu yaklaşımın etkileri görölmektedir. Exupéry sevgi, dostluk vb. duygulara önem verse de, sanatta sadelik ilkesini benimsemiş ve bu da onun üslubuna yansımıştır.
Yazarın Biçemi	Yazarın hayatının eserleri üzerinde büyük bir rolü olduğunu görmek mümkündür. Savař yıllarında orduda görev alması ve pilot olması yapıtlarına büyük ölçüde etki etmiştir. Kitaplarında genelde sadelik (basitlik) ilkesini benimseyerek yalın bir anlatım sunmuştur. Ayrıca ilginç olan bir ayrıntı daha vardır; Küçük Prens kitabında ana kahraman olan “Küçük Prens” çölde kaybolur. Ona ne olduğunu öğrenemeyiz. Exupéry’ de buna benzer bir sonla dünyaya veda eder. 1944 yılında uçağı vurularak denize düşer ve enkazı ancak 2000 yılında bulunur. Bir nevi o da tıpkı “Küçük Prens” gibi kaybolur.

4.2. Kaynak metin-“Le Petit Prince”

Çözümlemenin ikinci aşamasında eser yapısal özellikleri bakımından incelenmiştir.

Eserin Tarihi	"Le Petit Prince" 1943 yılında yayınlanmıştır.
Eserin Türü	Eserin türü öyküdür. Öyküde masalsı bir anlatım vardır. Kitap bir çocuğın gözünden yetişkin dünyasını masalsı bir dille anlatırken aynı zamanda yetişkinlerin dünyasını ve yaşam biçimlerini eleştirir.
Eserin İçeriği	Öyküde ana kahraman olan Küçük Prens sorumluluğunu aldığı ve çok sevdiği güllü ile birlikte kendi yurdundan ayrılarak, altı farklı gezegene gider ve orada birbirinden farklı maceralar yaşar. Bu maceralar kitapta 27 bölümde anlatılır. Burada tüm gezegenler yetişkinlere özđü farklı duygu ve davranış biçimlerini temsil eder. Küçük Prens bu altı gezegeni gezerken kendisine yaşayabileceği ve güllüne en iyi şekilde bakabileceği bir gezegen arar ancak bulamaz. Her gezegende farklı bir engelle karşılaşır. Büyüklerin yaşam tutkularını temsil eden bu gezegenler, onun aradığı sevgiyi ve dürüstlüğü ona veremez.
Eserin Dilsel Özellikleri	Kitapta yalın, akıcı, anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Belirli bir olay ve zaman örgüsü vardır ve her bölüm birbiriyle bağlantılıdır. Saint-Exupéry, Küçük Prens'te söz oyunlarına başvurmaz; anlatıcı-yazarın ağzından tane tane anlatır, Küçük Prens'in ağzından güzel cümleler kurar. İnsanların zihinlerinde ve kulaklarında yer edecek inci değerinde güzel sözlerdir bunlar. Ama bu inci sözler eserde sade bir güzellikte mübalağasız, sözcük oyunlarına başvurmadan, teşbihe kaçmadan kurulmuş cümleler olarak yer alır.
Sözcük Seçimi	Öyküde herkes tarafından anlaşılabilen, her yaş grubuna uygun sözcükler seçilmiştir.
Eserin Yazılış Amacı	Öykünün amacı çocuklar tarafından da dikkat çeken Küçük Prens karakteri üzerinden sevginin, saflığın, sorumluluk bilincinin önemini anlatmaktır. Eser, yetişkinlerin karmaşık, tutarsız, rekabet üzerine kurulu ve sevgiden yoksun hayatlarını eleştirir.

4.3. Çeviri çözümlemesi

Aşağıda sunulan çeviri çözümlemesinde Kaynak Metin için **KM**, S. İpek ORTAER MONTANARİ tarafından yapılmış olan çevirisi için **Ç1** (Çeviri 1) ve Cemal SÜREYA & Tomris UYAR tarafından yapılmış olan çevirisi için **Ç2** (Çeviri 2) kısaltmaları kullanılmıştır.

“KM: Ça représentait un serpent boa qui avalait un fauve. Voilà la copie du dessin”. (s.7)

“Ç1: Resim, kedigillerden bir hayvanı yutmuş olan boa yılanını gösteriyordu. İşte resmin bir kopyası”. (s.9)

“Ç2: Bir hayvanı yutmakta olan bir boa yılanını gösteriyordu. Resmin kopyası işte yukarıda”. (s.9)

Ç2’de “*un fauve*” sözcüğü sözlük anlamı olan “*kedigiller*” şeklinde çevrilmek yerine “*bir hayvan*” şeklinde çevrilerek genelleştirilmiş ve üst anlamlı çeviri stratejisi uygulanmıştır. Ç2’de kaynak metinde yer almayan “*yukarıda*” sözcüğü ile ekleme stratejisi uygulanmıştır. Her iki çeviride de “*boa*” sözcüğü Türkçe’de okunduğu gibi çevrilerek ödünçleme stratejisi uygulanmıştır. Ayrıca, kaynak metinde yer alan “*Ça*” ifadesi Ç2’de çevrilmeyerek eksiltme stratejisi kullanılmıştır.

“KM: J’ai alors beaucoup réfléchi sur les aventures de la jungle et, à mon tour, j’ai réussi, avec un crayon de couleur, à tracer mon premier dessin”. (s.7)

“Ç1: Bunu okuduktan sonra balta girmemiş orman maceraları üzerine uzun uzun düşündüm ve sonunda renkli bir kalemlle ilk resmimi çizmeyi başardım”. (s.9)

“Ç2: Orman serüvenleri üstüne derin derin düşünmeye başladım. Biraz uğraştıktan sonra ben de renkli bir kalemlle ilk resmimi yapmayı başardım”. (s.9)

Ç1’de kaynak metinde yer almayan “*bunu okuduktan sonra*” ifadesi ile ekleme stratejisi uygulanmıştır. Çevirmen bir önceki cümlede okunduğundan bahsedilen kitaba gönderme yapmak için bu ekleme stratejisini uygulamış olabilir. “*Çok*” anlamına gelen “*beaucoup*” sözcüğü Ç1’de “*uzun uzun*” ve Ç2’de “*derin derin*” ikilemesiyle erek okur anlama biçimine uygun olarak çevrilmiştir ve bu durumda her iki çeviride de yerileştirme stratejisine başvurulmuştur diyebiliriz. Ç2’de “*biraz uğraştıktan sonra*” ifadesiyle ekleme ve yorumlama stratejisi uygulanmıştır. Ayrıca kaynak metinde iki cümle birbirine “*et*” bağlacı ile bağlanıp tek cümle halinde verilmişken Ç2’de iki cümle halinde çevrilerek yeniden düzgüleştirme stratejisi kullanılmıştır.

“KM: Voilà le meilleur portrait que, plus tard, j’ai réussi à faire de lui. Mais mon dessin, bien sûr, est beaucoup moins ra-vissant que le modèle”. (s.10)

“Ç1: İşte, sonradan onu çizbildiğim en iyi resim aşağıda; elbette çizdiğim resim kendisi kadar büyüleyici değil”.(s.12)

“Ç2: İşte sonradan başarabildiğim kadarıyla yaptığım portresini yan sayfada sunuyorum. Kuşkusuz, bizim resim sevimlilik yönünden modelinden kat kat aşağıdadır”. (s.12)

Kaynak metinde resmin nerede bulunduğu belirtilmezken Ç1’de “*aşağıda*”, Ç2’de “*yan sayfada*” sözcükleriyle ekleme stratejisi uygulanmış. Bu eklemenin nedeni büyük olasılıkla resimlerin çeviri kitaplardaki konumuna gönderimde bulunmak olabilir. Ç2’de “*portrait*” ve “*modèle*” sözcükleri Türkçe sesletimlerine uygun olarak “*portre*” ve “*model*” olarak çevrilmiş ve ödünçleme stratejisi kullanılmıştır. Ç2’de kaynak metinde yer alan ve “*en iyi*” anlamına gelen “*le meilleur*” sözcüğü çevrilmeyerek eksiltme stratejisi uygulanmıştır. Ç1’de kaynak metindeki iki cümle “*;*” ile bağlanarak tek cümle halinde çevrilerek yeniden düzgüleştirme stratejisi uygulanmıştır. Ç2’de ise iki cümle halinde çevrilerek kaynak metne sadık kalınmıştır.

“KM: Quand le mystère est trop impressionnant, on n’ose pas dés-obéir”. (s.12)

“Ç1: Gizem oldukça etkileyici olunca, ona itaat etmeden duramayız”. (s.3)

“Ç2: Bir olaydaki gizlilik payı belirli düzeyi aştıktan sonra eliniz kolunuz bağlanır”. (s.14)

Ç1’de kaynak metne sadık kalınarak sözcüğü sözcüğüne bire bir çeviri yapılmıştır. Ç2’de ise “on n’ose pas dés-obéir” tümcesi okur tarafından daha iyi anlaşılması amacıyla hedef kültüre ait olan “eliniz kolunuz bağlanır” deyiimiyle aktarılmıştır ve yerlileştirme stratejisi kullanılmıştır.

“KM: Il avait fait alors une grande démonstration de sa décou-verte à un Congrès International d’Astronomie. Mais personne ne l’avait cru à cause de son costume”. (s.18)

“Ç1: Uluslararası Gök Bilim Toplantısı’nda keşfiyle ilgili büyük bir sunum gerçekleştirmiş ama kıyafeti yüzünden kimse onu ciddiye almamıştı”. (s.20)

“Ç2: Bu konuda hazırladığı raporu Uluslararası Gökbilimciler Kurultayı’na sunmuş. Ama başında fes, ayağında şalvar var diye sözüne kulak asan olmamış”. (s.20)

Kaynak metinde yer alan “Congrès International d’Astronomie” tamlaması Ç1’de “Uluslararası Gök Bilim Toplantısı” olarak çevrilmiştir. “Congrès” sözcüğü Türkçe’ye de “kongre” olarak geçmiş olmasına rağmen çevirmen bunu “toplantı” olarak çevirerek yorumlama stratejisini uygulamış, ancak bu durum anlamda sapmaya neden olmuştur. Ç2’de aynı tamlama “Uluslararası Gökbilimciler Kurultayı” olarak çevrilmiş, yine “congrès” sözcüğü Türkçe’ye “kongre” olarak geçse de “kurultay” sözcüğünü kullanarak yerlileştirme stratejisi uygulanmıştır. Ç1’de “à cause de son costume” ifadesi “kıyafeti yüzünden” şeklinde çevrilerek bire bir çeviri stratejisi uygulanırken, Ç2’de kaynak metinden farklı olarak “başında fes, ayağında şalvar var” diye çevrilerek ekleme ve yorumlama stratejisi uygulanmıştır. Bu eklemenin nedeni, kitabın orijinalinde ve çevirisinde yer alan ve yazar tarafından çizilen başında fesli ve üstünde şalvarıyla bir bilim adamının resmine gönderim yapması olabilir. Kaynak metinde ikinci cümlede yer alan ve Türkçe’de “inanmak; sanmak” anlamına gelen “croire” fiili, Ç1’de “ciddiye almamıştı” şeklinde çevrilerek yorumlama stratejisi uygulanmıştır. Ç2’de ise “inanmak” fiili hedef odaklı bir çeviri anlayışı benimsenerek “sözüne kulak asan olmamış” deyiimiyle aktarılmış ve yerlileştirme stratejisi uygulanmıştır. Kaynak metinde iki cümle ile ifade edilen kısım, Ç1’de tek cümle halinde çevrilerek yeniden düzgünlendirme stratejisi uygulanırken, Ç2’de kaynak metne sadık kalınarak iki cümle halinde çevrilmiş ve böylece kaynak metindeki dilsel biçem korunmuştur.

“KM: Il faut s’astreindre régu-lièrement à arracher les baobabs dès qu’on les distingue d’avec les rosiers auxquels ils ressemblent beaucoup quand ils sont très jeunes”. (s.25)

“Ç1: Küçükken birbirine çokça benzeyen gül ve baobab sürgünlerini ayırt edebildiğimiz andan itibaren düzenli olarak kendimizi baobabları temizlemeye zorlamalıyız”. (s.26)

“Ç2: Hiç aksatmadan her gün bütün baobabları söküp atmalısınız; küçükken gülfidanlarından ayırt edilemeyen bu bitkilerin büyüyerek fark edildikleri anı bıkmadan izlemelisiniz”. (s.26-27)

Ç1’de birebir bir çeviri yapılmıştır. KM’deki “régulièrement” sözcüğünün sözlük anlamı “düzenli olarak” anlamına gelirken, Ç2 bu sözcüğü “bıkmadan” şeklinde çevirerek erek okur kitlesine uygun bir şekilde yorumlamış ve yerlileştirme stratejisi uygulamıştır diyebiliriz. Ç1’de kaynak metne sadık kalınarak tek bir cümle halinde çeviri yapılmışken, Ç2’de iki cümle halinde yeniden düzgünlendirme işlemi uygulanmıştır. “Les baobabs” sözcüğünün Türkçe sözlükteki karşılığı “yabani otlar” olmasına rağmen hem Ç1 hem de Ç2’de “baobablar” olarak çevrilmiş ve ödünçleme stratejisi uygulanmıştır.

“KM: Les épines, ça ne sert à rien, c’est de la pure méchanceté de la part des fleurs”. (s.30)

“Ç1: Hiçbir işe yaramazlar. Dikenler çiçeklerin kötücül tarafıdır”.(s.30)

“Ç2: Dikenler hiçbir işe yaramazlar. Çiçeklerdeki kötülüğün belirtisidirler”. (s.32)

KM tek cümle ile ifade edilmişken Ç1’de iki cümle olarak çevrilerek yeniden düzgüleştirme stratejisi uygulanmıştır ve ilk cümlelerin öznesi olan “les épines” ikinci cümlelerin öznesi olarak çevrilerek yorumlama stratejisi uygulanmıştır. KM’deki “*c’est de la pure méchanceté de la part des fleurs.*” cümlesi kabaca “*çiçeklerin yaptığı gerçek bir kötülüktür.*” anlamına gelmektedir. Burada hem Ç1 hem de Ç2 yorumlama stratejisini kullanmıştır diyebiliriz.

“KM: Je ne te crois pas! Les fleurs sont faibles. Elles sont naïves.

“Ç1: Sana inanmıyorum! Çiçekler narin ve saftırlar. (s.30)

“Ç2: İnanmıyorum sana. Çiçekler zavallı yaratıklardır. Kötülük nedir bilmezler. (s.32)

“*Les fleurs sont faibles.*” cümlesi Ç2’de “*Çiçekler zavallı yaratıklardır.*” şeklinde çevrilerek yorumlama stratejisi uygulanmış ve çiçeklerin narinliğinden ve saflığından bahsetmek yerine, onlara “*zavallı*” sıfatı yüklendiği için, bir sonraki cümlelerin bağlamıyla uyumlayacak şekilde anlam kaymasına sebebiyet vermiştir. Ç1’de, ikinci ve üçüncü cümleler birleştirilerek yeniden düzgüleştirme yapılmış ve kaynak metinde “*naïves*” olarak geçen ve Türkçe’de “*saf*” anlamına gelen sıfat birebir strateji uygulanarak çevrilmiştir. Ç2’de ise bu sözcük erek okur tarafından daha iyi anlaşılacak şekilde “*kötülük nedir bilmez*” olarak çevrilmiş ve bu durumda açıklama stratejisiyle birlikte yorumlama yapılarak çevrilmiştir.

“KM: Elles se rassurent comme elles peuvent”. (s.31)

“Ç1: Ellerinden geldiğince kendilerini koruyorlar. (s.30)

“Ç2: Ellerinden geldiğince kendilerine güvenmeye çalışırlar. (s.32)

“*Elles se rassurent comme elles peuvent.*” cümlesini Ç1 “*Ellerinden geldiğince kendilerini koruyorlar.*” şeklinde çevirmiş ve böylece sözlükte Türkçe karşılığı “*kendine güvenmek; içini rahatlatmak; kendini teskin etmek*” gibi anlamlara gelen “*se rassurer*” fiilini “*kendini korumak*” olarak yorumlamış, bu da anlamda kayma yaşanmasına neden olmuştur. Ç2 ise bu fiili sözlük anlamıyla birebir çeviri stratejisi uygulayarak çevirmiş, böylece anlamı doğru aktarmıştır.

“KM”:Elles se croient terribles avec leurs épines”. (s.31)

“Ç1: Dikenlerinin oldukça acımasız olduğuna inanıyorlar”. (s.30)

“Ç2: Dikenlerine bakıp bakıp güçlü olduklarını sanırlar”. (s.32)

“*Elles se croient terribles avec leurs épines.*” cümlesinin çevirisinde “*se croire*” fiilini Ç1 “*inanmak*”, Ç2 ise “*kendini... .sanmak*” olarak çevirmiş, bu durumda Ç1 bir önceki cümlelerin çevirisindeki benzer bir tutum sergileyerek yorumlama stratejisine başvurmuş ve bu durum anlam kayması yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Ç2 ise birebir çeviri stratejisi uygulayarak anlamı doğru aktarmıştır. Ç2 ayrıca hedef okur kitlesini dikkate alarak kaynak metne bağlı kalmamış ve “*dikenlerine bakıp bakıp*” ikilemesini ekleme stratejisi olarak kullanmıştır.

“KM: Il se trouvait dans la région des astéroïdes 325, 326, 327, 328, 329 et 330. Il commença donc par les visiter pour y cher-cher une occupation et pour s’instruire”. (s.42)

“Ç1: Küçük Prens’in gezegeni 325, 326, 327, 328, 329 ve 330. asteroit bölgesinde bulunuyordu. Bu nedenle öncelikle o asteroitleri kendine bir iş bulmak ve bilgilenmek için dolaşmaya başladı”. (s.42)

“Ç2: 325, 326, 327, 328, 329 ve 330’uncu asteroitlerin dolaylarında bulunuyordu. Kendini eğitmek ve boş vaktini değerlendirmek için onlara uğramaya karar verdi”. (s.43)

Ç1’de “Küçük Prens’in gezegeni” tamlaması ile ekleme stratejisi uygulanmıştır. Ancak KM’de böyle bir tamlama mevcut değildir. “Il” öznesi Küçük Prens’in yerine kullanılan kişi zamiriyken, Ç1’de “Küçük Prens’in gezegeni” olarak çevrilmiş ve bu durumda yeniden düzgüleştirildiğini ve serbest bir çeviri yapıldığını söyleyebiliriz. Ç2’de “la région” sözcüğü için “dolaylarında” ifadesi kullanılarak yorumlama stratejisi uygulanmıştır. KM’de Türkçe karşılığı “ziyaret etmek” anlamına gelen “visiter” fiili, Ç1’de “dolaşmak”, buna karşın Ç2’de “uğramak” fiiliyle erek okur tarafından daha iyi anlaşılacak şekilde verilerek yorumlama stratejisi uygulanmıştır. KM’de “chercher une occupation” olarak geçen ve Türkçe’de “boş vaktini değerlendirmek için bir iş/uğraş aramak” anlamına gelen söz öbeği, Ç2’de “boş vaktini değerlendirmek” olarak çevrilmiş ve böylece birebir çeviri stratejisini uygulanmıştır diyebiliriz. Ç1 ve Ç2’de “küçük gezegenler” anlamına gelen “astéroïdes” sözcüğü Türkçe sesletimine uygun biçimde “asteroit” ifadesi ile doğrudan aktararak ödünçleme stratejisi uygulanmıştır.

“KM: La première était habitée par un roi. Le roi siégeait, habillé de pourpre et d’hermine, sur un trône très simple et cependant majestueux”. (s.42)

“Ç1: İlkinde bir kral yaşıyordu. Kral, morlara ve sansar postundan bir kürke bürünmüştü ve oldukça basit ama aynı zamanda haşmetli bir tahta oturuyordu”. (s.42)

“Ç2: İlk asteroitte bir kral vardı. Bu kral kürklü ve kırmızı giysiler içinde, süssüz ama görkemli bir tahta kurulmuştu”. (s.43)

Ç1’de “la première” için “ilkinde” sözcüğü kullanılarak birebir çeviri stratejisi uygulanmıştır. Ç2’de ise “ilk asteroitte” sözcüğü ile ekleme stratejisi uygulanmıştır. “Yaşamak, ikamet etmek” anlamlarına gelen “habiter” fiili Ç2’de “vardı” fiili ile çevrilerek yorumlama stratejisi uygulanmıştır. Ç2’de kaynak metinde yer almayan “bu” işaret sıfatı ile ekleme stratejisi, Ç1’de “habillé” sıfatı “bürünmüştü” şeklinde eylem olarak ifade edilmiş ve yeniden düzgüleştirme yoluna gidilerek, yorumlama stratejisi kullanılmıştır. Ç2’de ise çevrilmeyerek eksiltme stratejisi uygulanmıştır. KM’de geçen “simple” sıfatı, Ç1’de sözlükteki karşılığıyla “basit” şeklinde birebir çeviri stratejisi uygulanarak, sözlükteki birincil anlamıyla çevrilmiş, ancak “basit bir taht” ifadesi Türkçe anlatım biçimine aykırı olduğu için, bu durum anlam kaymasına yol açmıştır. Ç2’de ise “süssüz” şeklinde cümlenin anlamına uygun bir biçimde çevrilerek yerlileştirme stratejisi uygulanmıştır.

4.4. Çevirmen

Çalışmamızın bu aşamasında, çevirmenlerin yaklaşımlarını daha iyi anlayabilmek ve bilimsel bir nitelik kazandırabilmek üzere çevirmen özellikleri incelenecektir.

Çevirmenler	S. İpek Ortaer Montanari (Ç1)	Cemal Süreya & Tomris Uyar (Ç2)
Çevirmenin Eğitim Düzeyi	Saint Joseph Fransız Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Fransızca Mütercim Tercümanlık bölümünden mezun olmuştur. İsviçre, Cenevre Üniversitesi'nde de Eğitim Teknolojileri alanında yüksek lisans yapmıştır. Hala yurtdışında yaşamakta olup Fransızca, İngilizce, İtalyanca çeviriler yapmaktadır.	Cemal Süreya 1950 tarihinde Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin Maliye ve İktisat Bölümünde okumaya başlamıştır ve 1954 yılında mezun olmuştur. Daha sonra fark derslerini vererek Hukuk diplomasını almaya hak kazanmıştır. Tomris Uyar ise şimdilerde Robert Koleji olan Amerikan Kız Koleji'nde ortaokul eğitimini tamamlamıştır. İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nden 1963 yılında mezun olmuştur.
Çevirmenin Alan Bilgisi	Çevirmenler farklı dillerde birçok çeviri yapmıştır. Aynı zamanda yazın alanında da kendi eserlerini vermişlerdir.	
Çevirmenin Algısı	Çevirmenler öyküyü doğru algılayıp hedef dile doğru bir şekilde aktarmışlardır.	
Çevirmenin Kararları	Her iki çeviri örneğinde de çevirmen notu bulunmamaktadır. Ancak Hürriyet Kelebek'te (2015), Tomris Uyar'ın <i>Tanışma Günleri/Anıları</i> adlı kitabında şöyle söylediğinden söz edilmektedir: <i>"Fransızca'yı bilen oydu; bana onun önerdiği Türkçe karşılıkları benimseyip benimsemediğimi belirtme görevi düşüyordu. Dilinin büyüüne kapılıp çeviriyi özgün metine göre çok daha sevimli, alımlı hale getirebilecek bir şairin bu eğilimini bir anlamda denetleyebilmemdi"</i> .	
Çevirmenin Uyarlaması	Çevirmenler anlamsal eşdeğerliği sağlayabilmek amacıyla hedef dil ve kültüre gerekli ölçülerde uyarlamalar yapmışlardır.	
Çevirmenin Yeniden Yazması	Çeviri yeniden yazma işlemi olarak ele alındığında çevirmenlerin bu öyküyü yeni sözcük ve ifadelerle yeniden yazdıkları söylenebilir.	

5. Sonuç

Sonuç olarak şunu ifade edebiliriz. Her çeviri yeniden yazma işidir, bu anlamda her çevirmen yeniden yazma işine girer. Çevirmen yazar böylelikle kendi üslubunu, dünya bilgisini, görüşünü, sanatını, uzmanlık bilgisini, çeviri konusundaki deneyimini, çeviri sürecinde takınacağı tavrı eserine yansıtır ve kendini görünür kılar. Bazı çevirmenler bu süreçte yabancılaştırma stratejilerini daha fazla kullanarak okurun yabancı kültüre daha duyarlı olmalarını ve o kültüre ait unsurları özgün nitelikleriyle tanımlarını sağlama amacını güderken, onları düşünmeye ve araştırmaya yöneltir. Bazı çevirmenler ise yerleştirme stratejilerini daha fazla kullanarak okur kitlesinin yorulmadan kolayca anlayabileceği türde akıcı bir anlatım yolunu tercih edebilir.

İncelenen çeviri, Toury'nin erek odaklı çeviribilim kuramının öngördüğü normlar ışığında kaynak metin ve erek metin arasında karşılaştırma yapılarak çevirmen kararlarını ortaya koymayı amaçlamaktaydı.

Yapılan bu çalışma sonucunda S. İpek ORTAER MONTANARI (Ç1)' nin çeviri sırasında başvurduğu stratejiler dikkate alındığında, KM'den seçilen 12 örnek cümlelerin çevirisinde, çevirmenin '*kaynak metin odaklı çeviri*', ve '*hedef kültür odaklı çeviri*' stratejilerini hemen hemen aynı oranda dengeli bir şekilde kullandığı görölmektedir. Buna karşın, Cemal SÜREYA & Tomris UYAR'ın (Ç2) ise eserden seçilen 12 örnek çeviriden 3'ünde '*kaynak metin odaklı*', 9'unda ise '*hedef kültür odaklı çeviri*'yi tercih ettiği saptanmıştır. Bu sonuçtan hareketle Ç1 her iki çeviri anlayışını eşit ölçülerde kullanırken, Ç2'nin daha çok '*hedef kültür odaklı*' '*serbest*' bir çeviri anlayışını tercih ettiğini söyleyebiliriz. Bu iki farklı çeviride Ç1'in hem '*sadık çeviri*' hem de '*serbest çeviri*' anlayışını dengeli bir şekilde kullanmak suretiyle eşdeğerlik düzeyinde '*yeterlik*' ve '*kabul edilebilirlik*' kutbuna aynı oranda yaklaştığını söyleyebiliriz. Ç2 ise anlamsal eşdeğerliği kimi kez yakalayamamıştır. Bunun nedeni çevirilerinde sıklıkla yorumlama stratejilerine başvurması ve bu durumun zaman zaman eşdeğerlik düzeyinde anlam kaymalarına yol açması olarak açıklanabilir. Sonuç olarak "Küçük Prens" çevirisinde Ç2 için '*yeterlik*' kutbundan uzaklaşmış, daha çok '*kabul edilebilirlik*' kutbuna yakın olarak değerlendirilebilir.

Ç1 ve Ç2 anlaşılabilirlik ve akıcılık bakımından karşılaştırıldığında Ç1'de daha anlaşılır ve akıcı cümlelerle karşılaşmaktayız. Bunun nedenini çevirmen kimlikleri bakımından değerlendirecek olursak, Ç1'in eğitim geçmişi olarak mütercim tercümanlık bölümü mezunu olması ve farklı dillerde çeviriler yapmasından kaynaklanmaktadır diyebiliriz. Çünkü çeviriyi sadece mesleki eğitim almış çevirmenlerin yapması gerektiğini belirten J. Delisle, iyi bir çevirmende olması gereken nitelikleri řu şekilde sıralamaktadır: Analiz ve sentez yapabilme kapasitesi, 'dilsel' sorunlara ilgi, tek başına çalışabilme, çalışmakta olduğu konuya yoğunlaşabilme, yöntem kullanarak ve yeterli bir şekilde çalışabilme kapasitesi, büyük bir merak, entelektüel olgunluk, eleştirebilme yeteneği ve algılama yeteneği... (Delisle, 1982, s.43-44). Çevirmenin dilbilimsel bilgisi, onun bilişsel donanımının/dünya bilgisinin (bagage cognitif) bir parçasıdır (Lederer 1994, s. 37). Lederer (1994)'e göre anlama; bilişsel donanım/dünya bilgisi, kuramsal bilgiler, hayal gücü, düşünme, okumaların birikimi, genel kültür ve uzmanlık bilgisi donanımlarıyla doğrudan ilintilidir. Ç2'de ise çevirmenlerin daha çok yazar kimliklerinin öne çıktığını görmekteyiz. Tomris Uyar'ın ve Cemal Süreya'nın edebi eserleri göz önüne alındığında, yapmış oldukları çeviride de benzer biçemlere rastlanmaktadır. Nitekim seçtiğimiz örnek cümle çevirilerinde yazarların çevirilerinde sıklıkla deyimler ve ikilemeler yoluyla anlatım biçimini tercih ettiğini görmekteyiz. Örneğin deyim olarak; *sözüne kulak asan olmamış* (s.20); *eliniz kolunuz bağlanır* (s.14); *tahta kurulmuştu* (s.43) vb. ikilemeler olarak *derin derin düşünmek* (s.9); *kat kat aşağıda* (s.12); *dikenlerine bakıp bakıp* (s.32) gibi dilsel kullanımlara rastlamaktayız. Buradan yola çıkarak çevirmenlerimizin kendilerine has biçemleriyle, zaman zaman başvurdukları devrik anlatımları, deyimler ve ikilemeler yoluyla hedef odaklı serbest bir çeviri anlayışını benimsediklerini söyleyebiliriz.

"Küçük Prens" çeviri kitabı günümüze kadar bir çok kez farklı çevirmenler tarafından çevrilmiş, ancak en fazla basımı yapılan ve bu anlamda hedef okuyucu kitlesi tarafından tercih edilen çeviri eser, Cemal Süreya ve Tomris Uyar'ın çeviri kitabı olmuştur. Son olarak 31. Baskısı Can Çocuk Yayınlarından Mayıs 2023'te yapılan kitap, bu güne kadar yaklaşık 1 milyon okura ulaşmış bulunmaktadır. Çeviriyi özgün metine göre çok daha sevimli, alımlı hale getirmek, çok fazla sayıda insana okuma keyfi vermiş, akıllarda kalmıştır ancak hedef kültür ağırlıklı serbest çevirinin anlam kaymalarını da beraberinde getirebileceği unutulmamalıdır.

Kaynakça

- Aycan, A. ve Günday, R. (2018). Orhan Pamuk'un Kar Adlı Romanında Yer Alan Kültürel Öğelerin Fransızcaya Aktarımının Çeviri Stratejileri Açısından İncelenmesi, *I. Karaman Uluslararası Dil ve Edebiyat Kongresi*
- Baker, M. (2011). *In Other Words: A Course Book on Translation*. London: Routledge
- Bengi, I. (1993). *Çeviri Eleştirisi Bağlamında Eleştirel Bilincin Oluşması ve Eleştirisi*
- Catford, J.C. (1965). *A Linguistic Theory of Translation; an Essay in Applied Linguistics*: London: O.U.P.
- Delisle, J. (1982). *Analyse du Discours Comme Méthode de Traduction. Initiation à la Traduction Française de Texte Pragmatiques Anglais, Théorie et Pratique* (2ème édition). Ottawa: Ed. De l'Université d'Ottawa Dil Derneği (2005). *Türkçe Sözlük* (2 b.). Ankara: Dil Derneği.
- Doğan, D. M. (1982). *Büyük Türkçe Sözlük-Türkçe/Osmanlıca/Yabancı Dillerden Türkçeye Geçen ve En Çok Kullanılan Kelimeler* (2 b.). Ankara: Birlik.
- Göktürk, A. (2010). *Çeviri: Dillerin Dili*. İstanbul: YKY Yayınları.
- Guidère, M. (2008). *Introduction à la Traduction*. Bruxelles: De Boeck
- Holmes, J. (1970). *The Nature of Translation, Approches to Translation Studies, Mouton, The Hague, Paris*: Publishing House of the Slovak Academy of Science
- Hürriyet, Kelebek. (2015). *Küçük Prens Büyük Aşk* (akt. <http://hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/27882490.asp>.)
- Jakobson, R. (1959). *On Linguistic Aspects of Translation*. *On Translation*, R. Bower, ed. Cambridge: Harvard University Press.
- Lederer, M. (1994). *La Traduction Aujourd'hui. Le Modèle Interprétatif*, Paris: Hachette.
- Nida, E. (1964). *Towards a Science of Translating*, E. J. Brill, Leiden
- Odacıoğlu, M. C. ve Barut, E. (2018). Çeviri Usul, Strateji ve Yöntemleri Üzerine Bir Derleme. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*. 11, Sayı XXXIV, 1363-1392, <http://dx.doi.org/10.14225/Joh1184>
- Saraç, T. (2009). *Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük*. Can Yayınları
- Savory, T. (1961). *Tercüme Sanatı*. (H. Dereli, Çev.). Ankara: MEB Basımevi. (Orijinal çalışma basım tarihi 1961)
- Tahir, G. Ş. (2011). *Çevirinin ABC'si*, İstanbul: Say Yayınları.
- TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.
- Toury, G. (1995). *Descriptive Translation Studies and Beyond*, Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- Ünsal, G. (2017). Çeviri Eleştirisi Açısından Çeviri Metin İnceleme Çalışması. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*.4. 243-253
- Venuti, L. (2008). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London and New York: Routledge.
- Vinay, J. P. ve Darbelnet, J. (1995). *Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation*. Amsterdam: John Benjamins.
- Yalçın, P. (2015). *Çeviri Stratejileri Kuram ve Uygulama*. Ankara: Grafiker Yayınları
- Yılmaz, T. (2012). *Michel Ende'nin "Momo" Adlı Eserinin Türkçe Çevirisine Eleştiren Yaklaşım*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Yücel, T. (2012). *Eleştiri Kuramları*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Zeytinkaya, D. (2016). Gideon Toury'nin Erek Odaklı Kuramı Işığında Bedrettin Tuncel'in İnsandan Kaçan Başlıklı Çevirisi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (4), 35-47.